

PANTALLA INTERIOR CCCB 2019

AURORA GASULL ALTISENT

De l'1 d'agost al 1 de setembre

PRESTAR ATENCIÓ

Aurora Gasull Altisent (Barcelona, 1962) és l'autora de les peces d'animació o «música visual» que il·luminaran —des del primer d'agost i durant l'interval de temps d'un mes— l'espai fosc entre les dues portes del Hall del CCCB. D'aquesta manera, la segona edició de Pantalla Interior farà que les trajectòries dels visitants a les sales d'exposició del centre es desviïn del camí directe i sempre recte per traçar la corba suau d'un canvi de trajectòria, atrets per l'aura sensorial que tota pantalla encesa emet fins que ens arriba. Potser en aquest cas, el nom mateix de l'autora, Aurora, és ja revelador de l'experiència que se'ns procura a la cambra fosca en què en endinsem com qui cau en un son profund. Perquè, com si ho estiguéssim somiant, una claror i una radiació lluminosa ens desperten a una altra realitat alhora que ens bressolen per perseguir el desig de seguir transformant-la. I és que la matèria amb què Gasull Altisent treballa no és cap altra que el temps intangible i el seu rastre en forma de moviment, canvis i desplaçaments en l'espai.

Igual que feia com a violoncel·lista en desplaçar l'arquet de fusta per fer vibrar les cordes, el seu treball d'animació per ordinador ens fa estar atents a l'arquitectura fluïda de la música i els seus atributs sonors i compositius. De fet, la música és reivindicada per ella mateixa com el principal tema sobre el qual recolzar la seva creació i contemplació sonora. Veient-la treballar amb els seus programaris 3D i els seus ordinadors i per tal de comprendre on radica l'origen del seu mètode expressiu, no és difícil mantenir l'analogia de la intèrpret que en cada instant pren la decisió de quin grau precís de pes requereix per pressionar les cerres de pèl de cua de cavall sobre les cordes. La corba suau que en resulta és precisament la que ha de permetre acostar o allunyar la punta del taló de fusta de banús del seu arc. I és aquest balanceig del seu cos sobre l'arc i sobre les cordes l'origen de la transmissió de les vibracions de la seva pròpia emoció davant la partitura fins fer-la so, que, amplificat amb l'espai fosc de la caixa de ressonància de l'instrument, viatja —igual que les seves peces al Hall del CCCB— fins a nosaltres.

De fet, quan l'Aurora treballa un fragment musical per fer-lo visual, reescriu també una nova partitura feta de fites, de la mateixa manera que el cant gregorià situava en el tetragrama les «quadrades» (*punctum quadratum*). I és a partir d'aquest camí marcat d'imatges quietes —les anomenem *key frames*— que comença el seu treball de creació d'una expressió visual que li és pròpia. De fita a fita, d'un estat de quietud a un altre, i a través del dibuix invisible de les corbes de programació, determinarà com serà el moviment i quins els temps que s'acordin més bé amb el fragment musical o sonor que ha decidit interpretar. Com una exploradora que indaga en els llenguatges de dos mons —el visual i el musical—, en cada una de les seves peces d'imatge abstracta en moviment ens portarà d'un a l'altre fins que ens iniciem i també coneguem el llenguatge formal que els inclou tots dos. ¿O no és el món de la llum, igual que el dels sons, un altre espai de vibracions sensibles a ser modulades i ritmades en el temps? Igual que la

corba d'un pont que s'obre fins a les dues ribes, se'ns convida a transitar pel camí de les emocions pures que només es poden rescatar de la mà de l'art.

Al llibre de Paul Haim sobre el seu amic l'artista Roberto Matta, *Matta. Agitar el ojo antes de mirar*, l'autor transcriu un fragment d'una conversa entre ells, en què Matta li diu: «Les meves preocupacions es poden comparar amb les d'un astrofísic o d'un matemàtic (...). En la seva recerca, hi ha un contingut no visual al qual l'art ha de prestar atenció per fer més visible una part de l'invisible (...)». Aquest esforç de recerca, en el cas del treball artístic de l'Aurora, passa per una escolta profunda de la música amb els ulls tancats. Els sons que inicialment vibren a través de l'aire es van escolant dins seu fins a transformar-se en sang de la seva sang i ànima de la seva ànima. De sobte, l'aiguabarreig d'emocions que es produeix al seu interior es transforma en vibració cromàtica i compositiva. Aleshores sorgeix l'impuls i el gest arriscat de la mà sobre l'arc de la programació 3D prenent decisions arriscades i alhora molt precises. El cos d'ella connectat íntimament a la màquina destil·la les espurnes que salten pel frec del gir de les esferes celestes de la seva imaginació.

En les set peces que es projecten enguany a Pantalla Interior, Aurora Gasull ens «presta la seva atenció». Ens dona el seu temps d'escolta transmutat en creacions que ens fan aturar davant del desplegament lliure de les seves composicions. Ens permet així romandre quietes per poder veure el moviment latent que vibrava com un batec en els quadres de Iosif Shkolnik o Dani Ensesa. O també per descobrir el gavadal de formes i llums que s'amagaven en el si de la música de Silvestrov, Xavier Maristany, Django Reinhardt, Mestres Quadreny, Messiaen o Bach. Composicions aleatòries i a vegades sumatori d'errors que són acceptats com a motiu per atzaroses descobertes. Colors i figures geomètriques que busquen en el moviment un camí de llibertat fins a difuminar-se en un silenci blanc.

I ara... desvieu els ulls i les vostres trajectòries del text i traceu la corba fins al Hall del CCCB. Llegiu els textos en què l'autora descriu les seves pròpies composicions i sapiguen que «els dies que hi vaig estar treballant van ser uns dies en què vivia com si somiés».

Itziar González Virós (Arquitecta experta en participació ciutadana i urbanisme).

Ciutat Vella, juny de 2019.

PROGRAMA

L'estiu calorós | 2003 | 1 min 17 s

Música: inici de la Simfonia núm. 5 de Valentin Silvestrov

L'escolta dels 46 minuts de la Simfonia núm. 5 de Silvestrov transporta a un univers de pures i intenses emocions en un espai amb cels i prats propis. Hauria estat un somni treballar-la sencera, però al mateix temps un desig del tot inassolible per la seva durada i la meua inexperiència. Agafar directament un fragment i tallar-lo també era impensable, ja que els temes apareixen després d'un llarg procés. L'única possibilitat era agafar el començament i tallar en un punt en què l'orquestra gairebé arriba al silenci, poc més d'un minut però ben representatiu. Vaig decidir partir d'un quadre del també ucraïnès Iosif Shkolnik, Composició abstracta, per la seva directa invitació al moviment, i així concentrar-me exclusivament en el moviment i la transformació.

L'espera | 2009 | 3 min 31 s

Música: Xavier Maristany

Maristany va proposar al CCCB canviar la sintonia d'espera telefònica, que en aquells dies era de Bach. La proposta va ser acceptada i la sintonia es va mantenir durant anys. Volia treballar la correspondència entre timbres sonors i formes visuals quan un dia vaig trucar al CCCB per demanar una informació; per sort, em van deixar en espera prou temps per adonar-me que allò era justament el que estava buscant.

El pedal inicial inaugurava un terreny i una oposició, un esforç que vaig relacionar amb l'esfera avançant en pujada; el creixement d'un ésser amb pues, fulla i flor, resolt i dinàmic, va sorgir del conjunt tímbric inicial, amb l'ajut de l'esfera blanca. A poc a poc vaig anar trobant formes i moviments que s'adeien a cada sonoritat, llengüetes metàl·liques, ingravidesa, veu ritmada, desplegament i replegament sobtat de gotes d'aigua, l'emergir d'una criatura del subsòl marí, la frisança del temps, l'equilibri i finalment el brogit nocturn de la ciutat resolt a manera de bodegó. Els dies que hi vaig estar treballant els vaig viure com dins un somni.

Divertiment | 2009 | 3 min 04 s

Personatges: Dani Ensesa, Música: «Charleston», de Django Reinhardt

El 2008 vaig anar a l'exposició de l'amic i veí Dani Ensesa, a Can Sisteré, amb ganes de trobar una idea engrescadora, donat que el pintor estava obert a cedir la seva obra per ser animada. Hi havia una obra del 2002, Un senyor de Cardedeu, que es va revelar com un abecedari de personatges.

Divertiment és un entreteniment, possible gràcies a la capacitat del pintor d'observar el món que l'envolta amb curiositat, afecte i sentit de l'humor. Per animar les grafies de la pintura vaig escollir un tema de Django Reinhardt pel seu ritme i alegria, vaig retirar els personatges i un a un van anar entrant a escena al seu ritme. Al minut 2 i 10 segons podem veure el quadre original, després els personatges es barregen i es mouen conjuntament, com ho fan els passejants de Ciutat Vella quan fa bo i s'aglomeren al voltant d'un músic de carrer...

Sonades de la calor del foc | 2010 | 4 min 26 s

Música: IV moviment de les Sonades de la calor del foc, de J. M. Mestres Quadreny

El 2009 vaig assistir a l'homenatge a J. M. Mestres Quadreny a l'Auditori de la Pedrera. Volia treballar l'aleatorietat musical. Això implicava deixar l'animació digital clàssica i escriure codi per generar processos visuals. Vaig escollir el IV moviment de les Sonades de la calor del foc per la seva contundència.

El compositor utilitza l'aleatorietat per a les freqüències al llarg de les tres parts del moviment. En la primera vaig representar cada instrument construint un conjunt de rectangles que van variant aleatòriament les seves proporcions individuals. És un mecanisme capaç de generar indefinidament proporcions diferents sense repetir-se. Després d'un pont s'arriba a un episodi de contrastos dinàmics extrems. Aquí la tècnica d'animació es basa en comportaments físics i

els cubs es mouen com guspies en un incendi clos i amb turbulències. A la llarga part final hi ha una anada cap al silenci i una tornada a la massa sonora inicial, i els silencis entren aleatòriament fins a arribar al silenci total per després simètricament retornar a l'origen.

Geometria | 2011 | 4 min 10 s

Poema: Anna Tortajada; música: Imma Udina, Voz: Anna Subirana

Feia temps que volia treballar sobre un poema i l'Anna Tortajada em va passar uns poemes que havia escrit feia anys, entre els quals hi havia Geometria. L'animació està feta amb eines ben senzilles. Un treball que m'agrada i que està present en aquestes primeres animacions és enllaçar les idees sense talls. Lligar un desenvolupament visual amb el següent implica restriccions. Sovint vull anar a una composició que està lluny del lloc on em trobo i em sembla impossible trobar-ne el lligam. En canvi, aquesta limitació acaba convertint-se en un procés en el qual es troben progressions inesperades. Molt sovint, l'error més fortuït obre portes.

Primer vaig fer l'animació, quan va estar acabada l'Anna Subirana la va recitar i finalment l'Imma Udina va fer la música.

Un sourire | 2016 | 7 min 20 s

Música: Un sourire, d'Olivier Messiaen

Des de jove he sentit una gran atracció per la música i la figura d'Olivier Messiaen, el compositor i ornitòleg que escoltava els colors i veia la música. Vaig triar Un sourire tot i sabent que la profunditat de la seva música queda fora de les meves possibilitats, però amb el plaer assegurat de submergir-me en el seu llenguatge i buscar sota la seva influència.

El visual comença amb l'atenció sobre la melodia, els trítors de l'inici donen peu al traç del triangle que progressa fins al passatge rítmic, que és el pas de l'absència del temps o del temps etern a la realitat, de la geometria al color... A partir d'aquí la meva voluntat va ser treballar la profunditat harmònica amb masses de color, tot seguint el discurs íntim de la melodia, amb els seus dubtes i contradiccions, excepte en el passatge en què la càmera pren la paraula.

Estudi cromàtic | 2018 | 2 min 54 s

Música: Preludi I (BWV 846) de J. S. Bach

He intentat treballar aquest Preludi de moltes maneres des de fa molt de temps, mirant d'equilibrar el discurs horitzontal amb el color vertical de cada acord. Finalment he acabat fent un treball cromàtic, compàs a compàs. El blanc inicial m'ha servit per arrencar i per acabar. He establert els blaus-verds per als acords de do major i els vermells-grocs per als de sol major, buscant intuïtivament els camins per anar d'una banda a l'altra. No crec en una correspondència fixa entre notes i colors, trobo més real escoltar la pròpia intuïció i obrir-se a la imaginació, malgrat el vertigen que genera haver de triar.

La càmera no té perspectiva i emmarca un espai de dues dimensions, les notes més greus a sota i a sobre les més agudes, tal com ho fa la partitura, encara que no sempre hi ha representades les cinc veus. He dubtat molt sobre la direcció que pren l'energia del so i finalment el present ha quedat a la dreta i l'estela de la memòria es va dibuixant cap a l'esquerra.